

De grutto

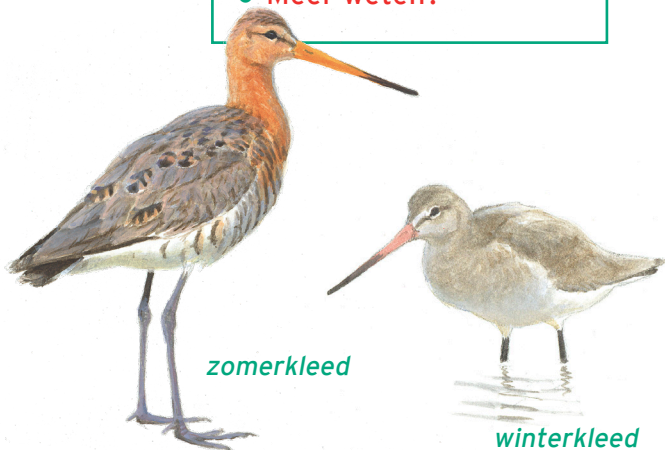
Paspoort:

Naam:	grutto (<i>Limosa limosa</i>)
Ik ben een:	steltloper
Aantal eieren:	3-4
Volwassen met:	2 jaar
Maximale leeftijd:	29 jaar
Gewicht:	280-340 g
Spanwijdte:	63-74 cm
Lengte:	37-42 cm
Woonplaats:	vochtige graslanden, ondiepe plassen
Voedsel:	insecten, larven, wormen, schelpdieren, rijst (op trek en in de winter)
Vijanden:	vos, huiskat

Snelmenu:

- [Hoe herken je mij?](#)
- [Hoe leef ik?](#)
- [Waar woon ik?](#)
- [Wie is mijn familie?](#)
- [Bedreigingen](#)
- [Hoe kun je mij helpen?](#)
- [Zelf grutto's zien](#)
- [Wist je dat ...](#)
- [Meer weten?](#)

Hoe herken je mij?

De grutto is meteen te herkennen aan zijn geluid: een luid en helder *gruttooo, gruttooo*, waarbij de eerste lettergreep in toonhoogte stijgt en de tweede weer daalt.

De grutto is een echte steltloper die met zijn lange poten makkelijk door hoog gras of ondiep water kan lopen. Hij heeft een lange, rechte snavel en een lange, slanke nek. Als hij vliegt, zie je een brede, witte vleugelstreep en een witte staart met een zwarte band aan het uiteinde.

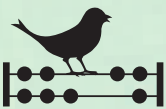
Het mannetje heeft in het broedseizoen een steenrode kleur. Het vrouwtje is minder fel rood. In de winter zijn ze allebei bruingrijs.

Hoe leef ik?

Trekvogel

Grutto's zijn trekvogels. Ze broeden in Noordwest- en Midden-Europa, Centraal-Azië en ver in het oosten van Rusland. Vanuit hun broedgebied vliegen grutto's in het najaar naar het Zuiden, naar Zuid-Europa en Afrika. De vogels die heel oostelijk in Rusland broeden, vliegen naar Zuid-Australië. Vanuit Nederland trekken de grutto's over Frankrijk, via Spanje en Portugal verder naar het Zuiden, naar Afrika. Ze vliegen vaak in één ruk de woestijn van de Sahara over naar Senegal en Guinee-Bissau. Een ander deel van de grutto's trekt via Italië (Toscane) naar Afrika.

Vogels in de klas

groep 5/6 7/8

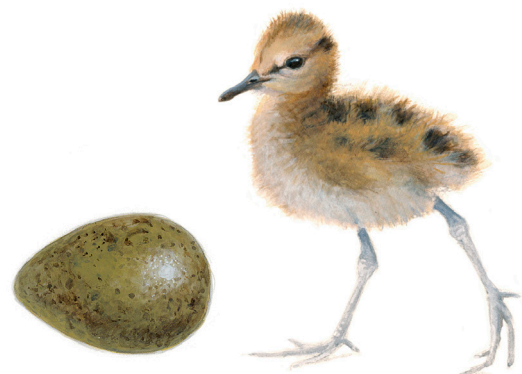
Vanaf februari arriveren de vogels weer in Nederland via de omgekeerde route. De jonge vogels die nog niet broeden, trekken ook helemaal naar Afrika, maar blijven daar een jaartje langer voordat ze weer terugkeren naar Nederland.

Baltsvlucht

Als grutto's in Nederland zijn om te broeden, laat het mannetje spectaculaire baltsvluchten zien. Door te baltsen maken ze indruk op een mogelijke partner en schrikken ze al vliegend met luide kreten de andere mannetjes af: zij zijn de baas van het weiland.

Al vanaf eind maart kunnen de eerste grutto's een nest met eieren hebben. De meeste grutto's leggen hun eieren in de tweede helft van april. Ze hebben 1 broedsel per jaar met meestal 3 tot 4 eieren, die 22 tot 24 dagen worden bebroed. Grutto's hebben een onopvallend grasnest, dat wordt gemaakt in het lange gras. Ze broeden niet heel dicht op elkaar zoals mussen en zwaluwen, maar ze broeden wel graag bij elkaar in de buurt. Samen merken ze eerder vijanden op en ze kunnen ze ook samen beter weggagen.

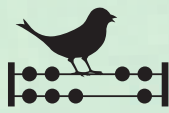
De jongen zijn nestvlinders. Dat betekent dat ze meteen het nest verlaten als ze uit het ei zijn gekomen. Na 24 tot 27 dagen kunnen ze vliegen. De familie blijft dan nog 5 tot 14 dagen bij elkaar.

Eten

Als steltloper beweegt de grutto zich gemakkelijk over het veld op zoek naar voedsel. Met zijn lange, slanke snavel poert hij tot diep in de zachte bodem naar diertjes. Met het topje van de snavel kan de grutto heel precies voelen waar een lekker hapje zit verstopt. In Nederland eet de volwassen grutto regenwormen en emelten, dat zijn de larven van de langpootmug. De jonge grutto's jagen op insecten, zoals langpootmuggen.

Tijdens hun trektocht in Portugal en Spanje en in het gebied waar ze overwinteren is de grutto veranderd in een alleseter: naast schelpdiertjes en insecten eet hij dan ook rijstkorrels en bessen.

Waar woon ik?

Nederland

Veel grutto's broeden in Nederland. Niet voor niets is de grutto uitgeroepen tot Nationale Vogel van Nederland. De belangrijkste gebieden waar grutto's broeden, zijn de veenweiden van Friesland, Noord- en Zuid-Holland. Het meest ideaal zijn vochtige, kruidenrijke graslanden met veel beestjes in de bodem als voedsel voor volwassen grutto's én volop insecten aan de oppervlakte om te eten voor de jongen.

Na (en ook voor) het broedseizoen verzamelen de grutto's zich bij ondiepe plassen en natte weilanden. De broedvogels waarvan het nest is mislukt, verzamelen zich al eerder.

Buitenland

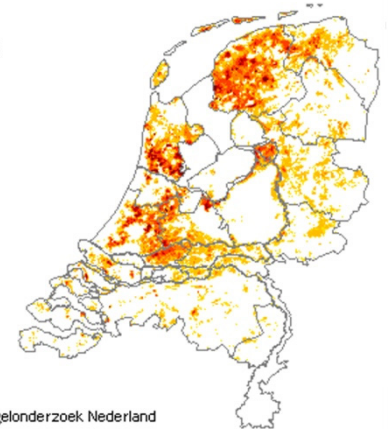
Grutto's broeden in Midden- en Noordwest-Europa en Centraal-Azië met wat kleine aantallen in het uiterste oosten van Rusland. Ze leven daar op grasland met een zachte bodem, waar ze lekker met hun snavel in kunnen poeren, op zoek naar bodemdieren. Zulke graslanden kunnen weilanden zijn, maar ook hoogvenen, uiterwaarden van rivieren en meeroevers of natte steppen.

Overwinteren doen grutto's in Zuid-Europa en Afrika tot beneden de Sahara. Vanuit het Aziatisch deel van Rusland trekken de vogels naar Indonesië en zuidelijker tot in Aus-

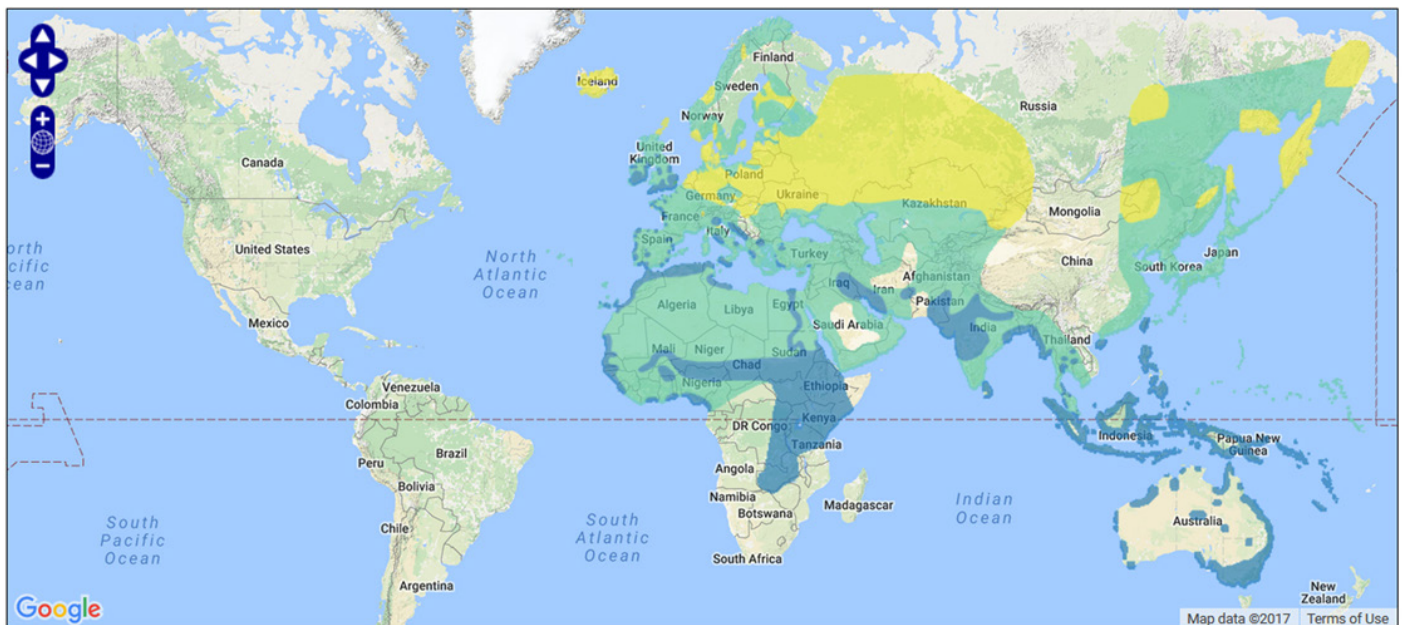
tralië. Daar zoeken ze het liefst ondiepe plassen en meren op om naar voedsel te zoeken. Soms zitten ze aan de kust, op modderige vlaktes die met eb droogvallen.

Aantallen

In totaal leven er ongeveer 70.000 grutto's op de wereld. In Nederland worden de grutto's heel goed in de gaten gehouden, onder andere door een speciale club die alle vogels in Nederland

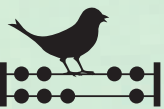
© Sovon Vogelonderzoek Nederland

Legenda

- standvogel
- broedvogel
- overwinterend
- doortrekkend
- seizoen onduidelijk
- geherintroduceerd
- ingevoerd
- mogelijk aanwezig
- mogelijk uitgestorven
- uitgestorven
- herkomst onduidelijk

Vogels in de klas

groep 5/6 7/8

telt: Sovon Vogelonderzoek Nederland. Samen met meer dan 1000 vrijwilligers houden de tellers van Sovon bij hoeveel vogels er van elke soort zijn. Dus ook van de grutto. Op dit moment broeden er volgens de vogeltellers ongeveer 40.000 paartjes grutto's in Nederland. Op de [website van Sovon](#) vind je meer informatie over het voorkomen van grutto's in Nederland.

Wie is mijn familie?

Heel veel soorten

Op de hele wereld leven 10.000 soorten vogels. Om al die soorten uit elkaar te houden, hebben wetenschappers ze ingedeeld in groepen. Daarbij kijken ze welke vogels meer of minder op elkaar lijken. Ze kijken niet alleen naar de kleur van de veren, maar bijvoorbeeld ook naar het skelet, de bouw van de snavel en naar het DNA, de erfelijke 'code' die in al hun cellen zit.

Steltloper

Grutto's horen bij de groep van steltloperachtigen. De meeste vogelsoorten die bij deze groep horen hebben lange poten. Vandaar de naam.

Binnen de steltlopergroep heeft de grutto een eigen groepje: de gruttoachtigen. In Nederland kun je uit dit groepje nog een andere soort zien: de rosse grutto.

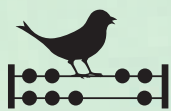
rosse grutto winter

rosse grutto zomer

Die is in de zomer nog roder gekleurd dan de grutto, heeft een iets opgewipte snavel aan het uiteinde en kortere pootjes. De rosse grutto zie je in Nederland vooral aan de Waddenzee kust.

Bedreigingen

Eieren en kuikens

Een volwassen grutto is een goede vlieger en heeft, behalve van snelle roofvogels zoals de slechtvalk, weinig te vrezen van roofdieren. Anders is dat voor zijn eieren en kuikens. Die worden gevonden door bijvoorbeeld vossen, wezels, roofvogels en blauwe reigers. De zoogdieren (vossen, wezels) hebben het vooral voorzien op de eieren, terwijl de vogels (roofvogels en blauwe reigers) achter de kuikens aangaan.

Grasmaaien

Maar het meest heeft de grutto te vrezen van de mens. Met de grutto gaat het steeds slechter. De belangrijkste oorzaak daarvan is de intensieve melkveehouderij.

Bloemen en kruiden in de wei hebben plaatsgemaakt voor snelgroeiend, eiwitrijk gras dat het voedsel is voor koeien. In dat type gras zitten veel minder insecten dan in de kruidenrijke weilanden; te weinig insecten om te eten voor de jonge grutto's.

Dat snelgroeiende gras wordt gemaaid voordat de kuikens kunnen vliegen. In een kaal weiland zijn de jongen - als ze de grasmaaier al hebben overleefd - heel goed zichtbaar voor roofdieren en zo een gemakkelijke prooi.

Boeren proberen wel om het aantal kuikens dat door het

maaieren wordt gedood, te verminderen. Dat doen ze onder andere door het plaatsen van nestbeschermers en het gebruik van de wildredder. Dit is een stang die vastzit aan de voorkant van de tractor en waaraan rammelende kettingen hangen, om grutto's en andere dieren die in het gras verscholen zitten op tijd weg te jagen.

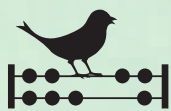
Rode Lijst

Omdat het aantal grutto's steeds verder afneemt, staat de grutto op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Deze Rode Lijst bevat vogelsoorten die uit Nederland verdwijnen als ze niet beter worden beschermd. Op de Rode Lijst staan beschermingsmaatregelen om de grutto weer in aantal te laten toenemen.

Hulp voor grutto's

Vogelbescherming is bezig om samen met boeren om grasland weer geschikt te maken voor grutto's. Met 200.000 hectare bloemrijk grasland kan de grutto voor Nederland worden gered. Dat biedt genoeg ruimte voor deze weidevogels om te overleven. Ook probeert Vogelbescherming boeren over te halen om melk en andere zuivelproducten voor iets meer geld te verkopen, zodat ze van het extra geld maatregelen

kunnen nemen om het weiland weer geschikter te maken voor grutto's. Plekken waar grutto's nu nog volop broeden, zijn bijvoorbeeld Terschelling en Amstelland. Vogelbescherming helpt mee om deze gebieden nog beter te maken. Tot slot helpt Vogelbescherming bij onderzoek, zowel langs de trekroute van de grutto's als in de overwinteringsgebieden. Hoe meer we van grutto's weten, hoe beter we ze kunnen beschermen.

Hoe kun je mij helpen?

De makkelijkste manier om grutto's te helpen, is melk en andere zuivel te kopen die met respect voor natuur en weidevogels is gemaakt. Dus melk, kaas en yoghurt van koeien die in weilanden rondlopen waar rekening gehouden wordt met weidevogels.

Wil je weten om welke producten het gaat en waar ze verkrijgbaar zijn? Kijk dan op [deze website](#).

Zelf grutto's zien

Hoewel grutto's het heel moeilijk hebben, kun je ze gelukkig op sommige plekken in Nederland nog goed bekijken. In de lente en de herfst kun je grutto's vinden bij ondiepe plassen en slikken, bijvoorbeeld in De Brabantse Biesbosch. In de zomer kom je in ieder geval grutto's op de volgende plekken tegen:

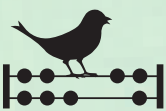
- In de Zaanstreek en Waterland (Noord-Holland)
- In de veenweidegebieden van Friesland
- In de polder Arkemheen tussen Amersfoort en Nijkerk

Wist je dat ...

- ... grutto's graag rijst eten? Dat doen ze niet in Nederland, maar tijdens hun trektocht en in hun overwinteringsgebieden: de rijstvelden van Zuid-Europa en Afrika.
- ... gruttojongen wel 10.000 insecten per dag eten?
- ... grutto's vernoemd zijn naar het geluid dat ze maken? *GRUU-too...GRUU-too...GRUU-too.*
- ... er soms gruttonesten worden gevonden met vijf tot zes eieren? Dan heeft een ander vrouwtje er stiekem een eitje bij gelegd!
- ... grutto's op hun jaarlijkse trektocht meer dan 4000 kilometer afleggen, en terug nog een keer?
- ... grutto's elk jaar dezelfde partner hebben waarmee ze een nest maken? Soms 25 jaar lang!

Tips voor onderzoek

Wat is er nu leuker dan een echt stukje eigen onderzoek in je werkstuk of spreekbeurt?! Als je zelf onderzoek doet, kun je nieuwe dingen te weten komen. Soms zelfs dingen die nog niemand wist! Het is alleen lastig om een goede vraag te verzinnen. Daarom hier wat tips:

- Misschien heb je geluk en broeden er grutto's in een weiland bij jou in de buurt. Dan kun je bijvoorbeeld aan de rand van het gebied gaan staan en met een verrekijker tellen hoeveel grutto's er rondlopen en vliegen. Je kunt een kaartje maken van het gebied en op het kaartje aangeven waar je de grutto's ziet landen. Als je dit een aantal dagen achter elkaar doet, dan krijg je een aardig idee hoeveel grutto's er zijn. Let op: Je mag de grutto's nooit verstoren door bijvoorbeeld het weiland in te lopen. Je hebt dan kans dat je nesten vertrapt en dat broedende grutto's voorgoed hun nest verlaten.
- Op 'Kening fan e greide' (Fries voor: Koning van de weide) kun je live gezenderde grutto's volgen. Op een kaartje zie je welke grutto waar is. Je kunt ook kijken wat ze de afgelopen weken hebben gedaan. Je ziet precies waar ze heen zijn gevlogen. Zo kun je bijvoorbeeld zien of er een verschil is tussen grutto's die broeden en grutto's die geen nest hebben. Kijk eens of je verschillen ziet tussen de grutto's en of je kan bedenken waarom je de verschillen ziet.
- Als je in de buurt woont van boeren met weidevogels op het land, dan zou je ze kunnen interviewen en vragen wat ze vinden van de weidevogels en wat ze doen om ze te beschermen.

Tips voor je spreekbeurt

Het is altijd goed om niet alleen te vertellen over de grutto, maar ook om dingen te laten zien en horen. Op de [website van Vogelbescherming](#) vind je een filmpje en geluiden van de grutto.

Je kunt ook trakteren op (karne)melk, yoghurt of blokjes kaas van [boerderijen](#) waar ze extra zorg besteden aan weidevogels.

Meer weten?

- [Grutto in de Vogelgids Vogelbescherming](#)

Online vogelgids met informatie, plaatjes, geluiden en filmpjes van de grutto.

- [Red de Rijke Weide](#)

Informatie over de actie van Vogelbescherming om samen met boeren weidevogels te beschermen en weidevriendelijke producten.

- [Gezenderde grutto's volgen](#)
- [Grutto via Sovon Vogelonderzoek Nederland](#)

Informatie over aantallen en verspreiding van grutto's in Nederland.

